

Lingsberg

Arkeologisk förundersökning av RAÄ 241:2-4, på fastigheten Lingsberg 1:5, Vallentuna socken och kommun, Uppland

Rapport 2009:1

Åsa Berger

STOCKHOLMS
LÄNS MUSEUM

Sammanfattning

Stockholms läns museum har inom rubricerad fastighet utfört en arkeologisk förundersökning enligt KML 2 kap. 13 §. Tre stensättningar, vilka är del av ett större gravfält, finns registrerade som belägna inom förundersökningsområdet (RAÄ 241:1-3, FMIS). RAÄ 241:2 kunde inte återfinnas vid förundersökningen.

RAÄ 241:3 visade sig vara en stensättning, 5 meter i diameter och bestående av rundade stenar 0,4-0,8 meter stora med en kantkedja av 0,6-0,8 meter stora stenar i öster. Dess karaktär och läge talar för en preliminär datering till äldre järnålder.

RAÄ 241:4 kunde avföras som fornlämning eftersom den bestod av påfört, recent material. Förhöjningen innehöll lera, grus, mylla och sten samt sopor som glas, metall och tegel.

Bakgrund

Byggnation av ett nytt enbostadshus samt ett garage planeras inom fastigheten Lingsberg 1:5, Vallentuna socken. Idag finns ett enbostadshus samt en förrådsbyggnad på tomten. Markägaren avser att riva det befintliga enbostadshuset. På fastigheten finns tre registrerade fornlämningar RAÄ 241:2-4, varav två kommer att beröras av arbetsföretaget. Länsstyrelsen beslutade därför att en arkeologisk förundersökning skulle utföras (Lst dnr: 431-08-44922) och gav uppdraget åt Stockholms läns museum.

Fornlämningssmiljö

Området kring Lingsberg 1:5 är mycket fornlämningsrikt. I närområdet finns flera järnåldersgravfält, ensamliggande stensättningar och stensträngar. I samband med arkeologiska utredningar har även boplatslämningar påträffats. Omedelbart söder om den aktuella fastigheten ligger ett gravfält, RAÄ 241:1, med tio stycken stensättningar. Ett par gravar är delvis skadade i samband med byggnation av den väg som löper mellan gravfältet och den aktuella fastigheten. När denna väg byggdes är oklart, det äldre kartmaterialet från området är mycket sparsamt. På Generalstabskartan från 1901-06 är vägsträckningen den samma som idag. På denna karta syns också att området omedelbart öster om den aktuella fastigheten var uppodlat vid denna tid.

Knappt 100 meter norr om den aktuella fastigheten finns RAÄ 425:1, en ensamliggande stensättning och RAÄ 513:1, en stensträng.

Vid besiktning i fält kunde en av de aktuella fornlämningarna, RAÄ 241:2, inte återfinnas. De övriga två, RAÄ 241:3-4, bedömdes dock som fasta fornlämningar, möjligen i form av röjningsrösen. Närheten till gravfältet 241:1 och den övriga fornlämningsbilden i området talade dock för att de kunde utgöra gravar.

Målsättning och metod

Målsättningen med undersökningen var att säkerställa att inga fasta fornlämningar skulle komma till skada i samband med byggnationen samt att fastställa lämningarnas karaktär.

Anläggningarna torvades av med hjälp av grävmaskin och fyllhammare. Området omedelbart runt anläggningarna schaktades av för att deras begränsning skulle kunna avgöras. I området där den ej återfunna anläggningen tidigare registrerats grävdes ett schakt för att om möjligt hitta den. Arbetet dokumenterades i text och bild och anläggningarna mättes in manuellt i förhållande till den befintliga byggnaden inom fastigheten.

Resultat

Vid förundersökningstillfället snöade det kraftig från och till och ett snötäcke på ca 0,35 meter täckte marken. Detta försvårade framförallt dokumentationsarbetet.

I det område där RAÄ 241:2 var markerat på kartan torvades en ca 25 m² stor yta av för att om möjligt återfinna den saknade anläggningen (S1). Fyra stenar, 0,8-1,0 m stora påträffades i anslutning till varandra. Stenarna låg djupt ned i moränen och bedömdes utgöra en naturbildning. Denna har troligen vid inventeringstillfället tolkats som en stensättning. I övrigt fanns endast morän under ett lager av mylla.

RAÄ 241:3 bestod av en rund förhöjning, 5,0 meter i diameter och 0,4 meter hög. Anläggningen var övermossad och hade 0,3-0,6 meter stora stenar i ytan. Anläggningen torvades av med hjälp av maskin och fyllhammare och stenpackningen rensades fram. Ett område kring anläggningen torvades av och grävdes i tunna skikt för att en eventuell begränsning skulle kunna iaktas. Anläggningen var tydligt avgränsad mot den omgivande moränen. En kantkedja bestående av 0,6-0,8 m stora stenar med flatsidan utåt kunde iaktas i östra delen. I övriga väderstreck var kantkedjan inte lika tydlig. Stenpackningen bestod av rundade stenar 0,4-0,8 meter stora. Anläggningen bedömdes vara en grav (rund stensättning). Dess karaktär och läge talar för en preliminär datering till äldre järnålder.

Strax söder om RAÄ 241:3 påträffades en mörkfärgning som initialt misstänktes vara en härd. Den innehöll dock glas och kunde därför avföras som en recent sopgrop.

RAÄ 241:4 var ca 9,0x5,0 meter och 0,5 m hög. På förhöjningen fanns stenar 0,4-1,0 m stora som föreföll påförda i senare tid. Under dessa fanns mindre stenar i förhöjningens yta. Tre av de påförda stenarna avlägsnades från anläggningen. Den frilagda ytan torvades av. Vid avtorvningen kunde konstateras att stenarna i ytan låg löst och anläggningen grävdes därför i tunna skikt för att anläggningens karaktär skulle kunna avgöras. Förhöjningen bestod endast av sentida påfört material, omväxlande lera, mylla och grus samt stenar, ca 0,2-0,4 meter stora. Recent material påträffades ner till bottenlagret och anläggningen avfördes därför som fornlämning. I anläggningens mitt framkom urberget.

Ett schakt (S2), ca 2,0x4,0 meter stort, grävdes utanför anläggningens östra del. I schaktet påträffades en nedgrävning fylld med lera med inslag av tegel och järnskrot. En tydlig kant syntes mot den naturliga gulbruna moränen i öster. Lerlagret var mellan 0,2 och 0,5 meter djupt och fortsatte in under anläggningen.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: *431-08-44922*
SSLM:s projektnr: *53555*
Stockholms läns museums dnr: *2008:182*
Landskap: *Uppland*
Kommun: *Vallentuna*
Socken: *Vallentuna*
Typ av undersökning: *Förundersökning*
Orsak till undersökningen: *Byggnation*
Personal: *Åsa Berger (projektledare)*
08-586 194 53, 076-526 94 53
asa.berger@lansmuseum.a.se

Schaktplan

Schakt och fornlämningar redovisade i skala 1:500.

